מט: כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

ארג בו את הבגד אסור בהנאה. כירוסלמי דפירקין פרין מ"ס מיין נסך דלמרי' ימכר מון מדמי יין נסך שבו דה"ג ימכר מון מדמי מיסור שבו והכי איתא התם מ"ר מני כל נתחים מן מילפא מאמרי' ר' יעקב בר אחא יתיב מקמי נטל הימנה כרכר אסור בהנייה ארג בו את הבגד אסור בהנייה ותניינן ימכר כולו לעובד כוכבים מון מדמי יין נסך שבו ת"ר יעקב בר אחא מני קיימא מאי כדון תמן אין דרך בני אדם ליקח מן העובד כוכבים ברם הכא דרך בני אדם ליקח בגד מן העובד כוכבים פירוש ולפיכך אסור למכרו לעובד כוכבים דמיסיגין שמא ימכרנו לישראל התם אין דרך ליקח מן העובד כוכבים יין וכן י"ל בתפה בו את הבגד דרך ליקח פת מן העובד כוכבים[1]: **שקול ארבע** זוזי בו'. ולמוכרן כל אחד כפני עצמו אמר לו כן כדפירש רש"י: **לא** רב"ע עובדין לשברים. פי' נקוטרם והא דאמר שמואל ברים פירקין (דף מא.) אפי' שברי עבודת כוכבים מותרין בהנאה למולאן התם לא חזינן דנשתברה מאיליה דאמרינן עובד כוכבים שברן והכא מיירי בראיעה שנשתברה ולא שברה העובד כוכבים וקשה דא"כ מאי מקשה לעיל (דף מא.): לרשב"ל מדאמר דגון שאני התם שלא שברה עובד כוכבים דהא רשב"ל ושמואל קמו בחד שיטה בשברי עבודת כוכבים לכן נראה לפרש דהכא מיירי שדרכה לנשר קיימין ועגפים תדיר ואין מניחין (ה) לעובדה כך ולכן יש לאסור הקיימין העופלים ממנה מ"עוד י"ל דהתם מיירי בשברים שמלאן לנדן בלא עיקר עבודת כוכבים אבל הכא מיירי שכל השברים ביחד ובכי האי גוונא אמר עובדין לשברים ומ"מ לפי זה קשיא מאי פריך לעיל מדאמר דגון דהא הוו התם כל השברים יחד אבל התם לא היה דרכה לישבר וא"כ אפי' עיקר עבודת כוכבים קיים מותר דמימר אמר מיהי לא אלגה נפשה:

הדרן עלך כל הצלמים

רבי ישמעאל[2]: **אפילו** תרתי נמי ליתסר. ה"ה דהוה מצי למימר אפי' חדא נמי ליתסר אלא משום דבמתני' נקט שתים מותרות נקט נמי הכא שתים:

במקורבות

ומ"ם אין עובדין לשברין לא דב"ע עובדין לשברין והכא [א] בשברי שברים קמיפלגי מ"ם שברי שברים אסורין ומ"ם שברי שברים מותרין ואיבע"א דב"ע שברי שברים מותרין והכא בעבודת כוכבי' של חליות ובהדיוט שיכול להחזירה קמיפלגי מ"ם כיון דהדיוט יכול להחזירה לא בטלה ומ"ם אין עבודת כוכבים בטלה אלא דרך גדילתה דהיינו אורחיה הא לאו גדילתה היא ואין צריכה לבטל:

הדרן עלך כל הצלמים

רבי ישמעאל אומר שלש אבנים זו בצד זו מרקולים אסורות ושתים מותרות וחכ"א [3]שנראות עמו אסורות ושאין נראות עמו מותרות: **גמ'** בשלמא רבנן קסברי עובדין לשברים נראות עמו מותרות מיניה נפל אסורות שאין נראות עמו מותרות אלא ר' ישמעאל מאי קסבר אי עובדין לשברין אפילו תרתי נמי ליתסר אי אין עובדין לשברים אפי' תלת נמי לא אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן בידוע שנשרו ממנו דברי הכל אסורות ואפילו למ"ד אין עובדין לשברים ה"מ עבודת כוכבים דלאו היינו אורחיה אבל הכא דמעיקרא תבורי מיתברי היינו אורחיה כי פליגי בסתמא

במקורבות

וכגמרא מפרש טעמא: **שנראות עמו.** דנראה שנפלו מסם אסורות כין ג' כין שתים: **ושאין נראין עמו.** אין סמוכות לו מותרות ואפי' ג': **גמ' עובדין לשברים.** כל התנאים המוקרות סם נתוספו על המרקולים ועשה (ד) גדול עבודת כוכבים וכשהן נושרות הוו שברי עבודת כוכבים. והשתא לא תשיב להו תקרובת אלא עבודת כוכבים בפני עצמה: **מעיקרא תבורי מיתברי.** שאינן מחוברות ודרכן ליפול:

במקורבות

גידוע וכיסות דהיינו אורחיה אבל הא שבירה כיון דלאו דרך גדילתה היא לאו היינו אורחיה ומותרת:

הדרן עלך כל הצלמים אסורין

רבי ישמעאל אומר שלש אבנים זו בצד זו [בצד] מרקולים אסורות ושתים מותרות וחכמים אומרים את שנראה עמו אסור את שאינו נראה עמו מותר. אוקמה ר' יוחנן בידוע שנשרו אבנים הללו מן המרקולים דברי

מתני' [4]נטל ממנה עצים אסורין בהנאה הסיק בהן את התנור אם חדש יותץ ואם ישן [5]יוצן אפה בו את הפת אסורה בהנאה נתערבה באחרות כולן אסורות בהנאה ר"א אומר [6]יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים: [7]נטל הימנה כרכור אסור בהנאה ארג בו את הבגד אסור בהנאה נתערב באחרים ואחרים באחרים כולן אסורין בהנאה ר"א אומר [8]יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים:

גמ' וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בהא קאמר ר' אליעזר משום דבעידנא דקא גמרה פת קלי לה איסורא אבל כרכור דאיתיה לאיסורא בעיניה אימא מודי לרבנן ואי אשמעינן כרכור בהא קאמרי רבנן אבל פת אימא מודו ליה לר"א צריכא א"ר חייא בריה דרבה בר נחמני אמר רב חסדא אמר זעירי הלכה כר"א איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר לי אבא בר רב חסדא הכי אמר זעירי הלכה כר"א אמר רב אדא בר אהבה לא שנו אלא פת אבל חבית לא ורב חסדא אמר אפילו חבית מותרת ההוא גברא דאיתערב ליה חביתא דיין נסך בחמריה אתא לקמיה דרב חסדא אמר [9]שקול ארבע זוזי ושדי בנהרא ונשתרי לך: **מתני'** כיצד מבטלה [10]קירסם וזירד נטל ממנה מקל או שרביט אפי' עלה ה"ז בטלה שיפה לצרכה אסורה שלא לצרכה מותרת: **גמ'** אותן שפאין מה תהא עליהן פליגי בה רב הונא [11](ור' חייא) בר רב חד אמר אסורין וחד אמר [12]מותרין תניא כמ"ד מותרין דתניא [13]עובד כוכבים ששיפה עבודת כוכבים לצרכו היא ושפאיה מותרין לצרכה היא אסורה ושפאיה מותרין וישראל ששיפה עבודת כוכבים בין לצרכה בין לצרכו היא ושפאיה אסורין איתמר עבודת כוכבים שנשתברה (ז) רב אמר [14]צריך לבטל כל קיסם וקיסם ושמואל אמר עבודת כוכבים אינה בטלה אלא דרך גדילתה אדרבה דרך גדילתה מי מבטלא אלא ה"ק אין עבודת כוכבים צריכה לבטל אלא דרך גדילתה לימא בהא קמיפלגי [15]דמ"ם עובדין לשברין

מתני' כרכור. דזיל"ו בלע"ז: **גמ'** בהא קאמר ר"ל. דיש פליון: **ל"ם.** דיש פליון: **אלא פת.** משום דלא מנכרא כיה איסור ממש: **אבל חביה.** של יין נסך שנתערבה בחביות של היתר כולן אסורות בהנאה ואין לה תקנה בהולכת הנאה לים המלח להתיר ולהמכר כל חבית לבדה או להשקות מהן לחמרים עובדי כוכבים משום דאיתיה לאיסור בעיניה אבל מוכרן כולן מון מדמי יין נסך שבהן דהשתא לא מתהני מחבית דאיסורא: **ונשתרי לך.** בהנאה למכרן לבד לבד או לעשות מהן כביסה או להשקות מהן לעובדי כוכבים. ולא דמיא הך מילתא לפלוגתא דרשב"ג ורבנן דפליגי בפ' בתרא (נקמן עד.) בין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה דשב"ג אומר מוכר כולו לעובדי כוכבים מון מדמי יין נסך שבו דהתם תרוייהו שבירא להו כרבנן דהכא דאין פדיון לין נסך ומיהו כי מזכין ליה מון מדמי יין נסך שבו לא מיתהני מיין נסך מידי [16]משום דליתיה לאיסורא בעיניה: **מתני' כיצד מבטלה.** לאשיה: **קירסם.** קיסמין יכסין שבאילן נטל לגרכו לשרוף: **זרד.** זרודין לחין שבה: **לגרכה.** לייפותה: **גמ' אותן שפאים.** ששיפה לגרכה ולא בטלה: **מה תהא עליהן.** שפאין מי בטילי או לא: **ישראל ששיפה כו' אסור.** שאין ישראל מבטל עבודת כוכבים: **רב אמר.** אע"פ שנשתברה מאליה צריכה ביטול [17] וכל קיסם וקיסם נעשית עבודת כוכבים בפני עצמה הלכך לא סגי לחד בביטולא דחבריה: **אין עבודת כוכבים צריכה לבטל אלא שהיא דרך גדילתה.** אבל זו שנשתברה בטלה מעצמה דמימר אמר מיהי נפשה לא מצלה לההוא גברא מצלה ליה: **לא דב"ע עובדין לשברים.** שנשתברו מאליהן והא דאמר שמואל ברים פירקין (דף מא.) אפי' שברי עבודת כוכבים מותרין בהנאה למולאן התם הוא דלא חזינן לה דנשתברה מאליה דאמרינן עובד כוכבים שברן ומזלינן בתר רובא דהא עבודת כוכבים דנשתברה מאליה לא שכיחא: **והכא.** דקאמר רב כל קיסם וקיסם לשון שברי שברים [18] כגון דנשתברו שברים לשברים ובשברי שברים הוא דפליג שמואל עילויה: ה"ג **ואיכבים אימא דב"ע אין עובדין לשברי שברים והכא בעבודת כוכבים שהיתה של חוליות.** דקין והרי הן כשברי שברים ונפלה ונתפרקו חליותיה עסקינן: **והדיוט יכול להחזירה.** שאין צריכה אומן: **אין עבודת כוכבים.** שנשתברה צריכה לבטל: **אלא דרך גדילתה.** כשהיא קיימת כגון נגייה דמתני' דשברי שברים הן שנופל עלה אחר עלה [19]א"כ העלה עצמו משתבר לכמה שברים ואפ"ה אסור משום דדרך גדילתה היא דהיינו אורחה כל שתא אבל הכא לאו היינו אורחיה ליפול ולהתפרק הלכך בטלה:

הדרן עלך כל הצלמים

רבי ישמעאל. זו בצד זו. וכ"ש אחת ע"ג שתים דזהו עיקר מרקולים ותמלאו: **בצד מרקולים.** מרקולים גדול שבכר עבדוהו וחזקו עליו אבנים הרבה: **שתים מותרות.** ומגמרא מפרש טעמא: **שנראות עמו.** דנראה שנפלו מסם אסורות כין ג' כין שתים: **ושאין נראין עמו.** אין סמוכות לו מותרות ואפי' ג': **גמ' עובדין לשברים.** כל התנאים המוקרות סם נתוספו על המרקולים ועשה (ד) גדול עבודת כוכבים וכשהן נושרות הוו שברי עבודת כוכבים. והשתא לא תשיב להו תקרובת אלא עבודת כוכבים בפני עצמה: **מעיקרא תבורי מיתברי.** שאינן מחוברות ודרכן ליפול:

עין משפט נר מצוה

פ' א ב ג מיי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים הלכ' יג סמג לאוין מה טור ש"ע יו"ד סי' קמב סעי' ד: **פז ד ה** מיי' שם פ"ב מהל' יד טוש"ע שם סעי' ג: **פח ו** מיי' פט"ו מהל' מלכים תפורות הלכה כט סמג לאוין קלד קמח טוש"ע יו"ד סי' קלד סעיף כ: **פט ז ח** מיי' פ"ח מהל' עבודת כוכבים הלכה יג סמג לאוין מה טוש"ע יו"ד סי' קמו סעיף ו: **צ ט י** מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף יח: **א** כ מיי' פ"ז שם הלכ' טז סמג שם (סי"ד סי' קלט):

מוסף רש"י

הובא בעמוד הבא

רבינו חננאל

נטל הימנה מן האשרה עצים אסורה בהנאה. הסיק בה את התנור אם חדש יותץ אם ישן יוצן. אפה בו את הפת אסורה בהנאה נתערבה באחרות כו'. ר' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח. אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים. השתא רבנן דפליגי עליה דר' אליעזר בשדה שנזדבלה בזבל של עבודת כוכבים וכן פרה שנתפטמה בכרשיני תרומה מאן נינהו אי רבנן דעצים הא מתמרי טובא דאינון אסרי בהנאה הפת כולה. ור' אליעזר לא אסר בה אלא כדי שכר אפיה בלבד. אלא מאי אית לך למימר רבנן דפליגי עליה בשאור איסור דשמעת להו דמקולין (ומותרין) [ומתחרין] העיסה עד שיהיה כדי לחמץ בשאור של תרומה באיסורא דעבודת כוכבים מי שמעת להו. אלא לעולם הא דתניא שדה שנזדבלה בזבל של עבודת כוכבים כו' ר' יוסי הרבון היא ולעולם ר' יוסי זה וזה גורם מותר אית ליה. ולא שנא עבודת כוכבים משאר איסורי. והכא במשנתנו ר' יוסי לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי זה וזה גורם מותר. לדידכו דאית לכו זה וזה גורם אסור. אמאי שריתו ירקות בימות הגשמים. והלא הנמיה של עבודת כוכבים נושרת עליהן והוה להן לזבל. ונמצא הקרקע והנמיה גורמין ויהיו אסורין. ורבנן סברי הצל בימות הגשמים פוגם יותר ממה שמשבחת הנמיה כדב מרי דאמר בהמרגיל בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין מה שהשבית בעור שמוכרו לנוד יפוסיף בדמים פוגם בבשר: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי. ואפיקנא ההיא גיטתא דאדבלה בזבל של עבודת כוכבים ושלחה רב עמרם קמיה דרב יוסף ושלח ליה הרי אמרו הלכה כרבי יוסי:

מתני' נטל את האשרה קיסם ועשה בו כרכור אסור בהנאה כר' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח. וצריכא דאי אתמר בפת ר' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח והשאר מותר הוה אמינא משום דבעידנא דקא גמרה לה פת איקלי ליה לאיסור. אבל כרכור דאיתיה בעיניה אימא מודי להו לרבנן ואי אתמר פלוגתייהו בכרכור בר' אליעזר. ולא תימא בפת לבדה א"ר אליעזר יוליך הנאה לים המלח אלא אפילו נתערבה חבית של יין של עובדי כוכבים כדרב חסדא דאמר ליה לההוא גברא דאתערבא ליה חבית של יין דסתם יינו של עובד כוכבים בחביות יין שלו. ואמר לו רב חסדא זיל שקול ד' זוזי דמי חבית יין ושדי בנהרא ושאר חביות מותרות לך

מסורת הש"ס

א) [פסחים כ.], ב) [נ"ל ותוס'], ג) [נעיל מב. [תוספ' פ"ז ה"ב], ד) [נעיל מא. לקמן נג.], ה) עי' בהה"ש"ל, ו) בפי"ו מ"ב, ז) [וע"ע תוס' יומות פא. ד"ה טולן ותוס' לקמן סה. ד"ה טעמא], ח) הך עוד ר"ל וכו' שיך אחר לא אלגה נפשה ליה.

גליון הש"ס

גמ' שקול ארבע זוזי. עיין יומא דף נה ע"ב תוס' ד"ה ונגרוס:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לימתר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה רב אמר: (ב) רש"י ד"ה רב אמר וכו' דבל קיסם: (ג) ד"ה והכא וכו' שברי שברים קאמר כגון: (ד) ד"ה עובדים וכו' ומעשה עבודת כוכבים גדול ובסנן: (ה) תוס' ד"ה לא וכו' ואין מניחין מלעובדה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' והכא בשברי שברים. נ"ב והרמב"ם נוהם נמקום בשברי בשאר וכ"ל אם שאני שברים נתבטל בביטול שבר מ' ופסק כאינעית לימא ומכרן (עמ"ש רבינו בי"ד סי' קמ"ו פ"ק י"ז):

לעזי רש"י

דזיל"ו (ברייתא). עץ מחודד המשמש להפרדת חוטי השתי לפני העבודת הבוריי"ר ביעיתם.

רבינו חננאל (המשך)

כולן בהנאה: **פיסקא** כיצד מבטלה קיסם וזירד נטל ממנה מקל או שרביט. ואפילו עלה הרי זו בטלה. שפאה לצרכה אסורה שלא לצרכה מותרת: **גמ'** ואותם שפאים תניא כמאן דאמר מותרין דתניא עובד כוכבים ששיפה עבודת כוכבים לצרכו כדי שיהנה משפאיה היא ושפאיה מותרין. לצרכה היא אסורה ושפאיה מותרין. וישראל ששיפה עבודת כוכבים בין לצרכו בין לצרכה היא ושפאיה אסורין. אתמר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה אמר רב צריך לבטל כל קיסם וקיסם. ושמואל אמר [אין] עבודת כוכבים צריכה להבטל אלא כל זמן שהיא דרך גדילתה לימא בהא פליגי דרב סבר עובדין לשברים לפיכך צריך לבטל כל קיסם שבה ושמואל סבר כיון שנשתברה התרה ודחינן לה דבולי עלמא לא פליגי דעובדין לשברים והכא בשברי שברים פליגי רב אוסר ושמואל אמר מותר איבעית תימא כולי עלמא לא פליגי דאין עובדים לשברים ובעבודת כוכבים של חליות ההדיוט יכול להחזירה פליגי. רב סבר כיון דהדיוט יכול להחזירה. לא בטלה ושמואל סבר אין עבודת כוכבים צריכה לבטל אלא דרך גדילתה. כגון

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com